

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาถึง การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อกับความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิต
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อกับทักษะคติเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิต
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อกับพฤติกรรมกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิต
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิต
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคติ และลักษณะทางประชากร ตัวแปรใด อธิบายพฤติกรรมกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตได้มากกว่ากัน

ทั้งนี้ ได้มีการตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับทักษะคติเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
4. ลักษณะของประชากรที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตแตกต่างกัน

5. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ อธิบายพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตได้มากกว่า ความรู้ทัศนคติและลักษณะทางประชากร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบสุ่มสอัวัดครั้งเดียว (One-Shot-Descriptive Study) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีจำนวน 600 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างจากประชาชนในภูมิภาคอยู่ในเขต กรุงเทพมหานคร อันประกอบไปด้วย 12 เขตจาก 50 เขต ที่วกรุงเทพฯ คือ

1. กลุ่มสำนักงานเขตที่ 1 ได้แก่เขต บางซื่อ และเขตปทุมวัน
2. กลุ่มสำนักงานเขตที่ 2 ได้แก่เขต จตุจักร และเขตบางเขน
3. กลุ่มสำนักงานเขตที่ 3 ได้แก่เขต มีนบุรี และเขตลาดกระบัง
4. กลุ่มสำนักงานเขตที่ 4 ได้แก่เขต ห้วยขวาง และเขตบางนา
5. กลุ่มสำนักงานเขตที่ 5 ได้แก่เขต บางพลัด และเขตตลิ่งชัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionair) ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร ส่วนการทดสอบสมมติฐานนั้น ได้ใช้การหาค่าความแตกต่างแบบ t-test และ One-Way ANOVA ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (PEARSON'S PRODUCT MOMENT CORRELATION COEFFICIENT) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (MULTIPLE REGRESSION ANALYSIS) ในการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS.

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

1.1 ลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 600 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี ร้อยละ 43.8 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดสูงถึงร้อยละ 57.5 และอยู่ในระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 56.6 เป็น

ส่วนใหญ่อีกทั้งส่วนมากประกอบอาชีพ เป็นพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 26.7

1.2 การเปิดรับข่าวสารทั่วไป และการเปิดรับข่าวสารเรื่องวิถีชีวิตตามหลักชีวิต

ก. การเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสาร จากสื่อมวลชน ในระดับสูงมากที่สุด ในสื่อ โทรทัศน์ รองลงมาคือสื่อ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ตามลำดับ ส่วนการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจาก สื่อบุคคล อยู่ในระดับสูง จากบุคคลในครอบครัว (บิดา มารดา สามี ภรรยา ญาติพี่น้อง) รองลงมาคือกลุ่มเพื่อนร่วมงาน เพื่อนฝูง อยู่ในระดับปานกลาง และเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มบุคคลเพื่อนบ้านอยู่ในระดับต่ำ

ข. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ

ประชาชนจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับชีวิตจาก สื่อมวลชนในระดับต่ำ ซึ่งสื่อที่เปิดรับต่ำสุดได้แก่ วิทยุ รองลงมาคือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และ โทรทัศน์ ส่วนการเปิดรับข่าวสารเรื่องชีวิตจากสื่อบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับต่ำค่อนข้างต่ำมาก โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อเรื่องดังกล่าวจาก เพื่อนบ้าน และเพื่อนร่วมงาน ต่ำมากและเปิดรับจาก เพื่อนฝูง และบุคคลในครอบครัว (บิดา มารดา สามี ภรรยา ญาติพี่น้อง) อยู่ในระดับที่ต่ำ

การเปิดรับข่าวสารเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจาก สื่อเฉพาะกิจประเภทต่าง ๆ พบว่าส่วนใหญ่ ได้รับข่าวสารจาก หนังสือของ ดร.สาทิส อินทรกำแหง รองลงมาคือ วารสารเกี่ยวกับชีวิต โดยส่วนรวมจากสื่อเฉพาะกิจทั้งหมดแล้ว ประชาชนมีปริมาณการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับที่ต่ำมาก

กล่าวโดยสรุป ประชาชนเปิดรับสื่อเรื่องวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจากสื่อมวลชน คือโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ สำหรับสื่อบุคคล เปิดรับ จากบุคคลในครอบครัว ได้แก่ (บิดา มารดา สามี ภรรยา และญาติพี่น้อง) มากที่สุด ส่วนสื่อเฉพาะกิจพบว่า ประชาชนเปิดรับเรื่องชีวิตจาก หนังสือของ ดร.สาทิส อินทรกำแหง มากที่สุด รองลงมาคือ วารสารเกี่ยวกับชีวิต แต่ในภาพรวม ประชาชน มีการเปิดรับทั้ง สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ อยู่ในระดับต่ำถึงต่ำมาก

1.3 ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวจิต

ประชาชนส่วนใหญ่ มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวจิต อยู่ในระดับปานกลาง จำนวนร้อยละ 59.5 รองลงมา มีความรู้ในระดับต่ำ จำนวนร้อยละ 24.3 และมีความรู้อยู่ในระดับสูง จำนวนร้อยละ 16.2 ตามลำดับ

1.4 ทักษะเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวจิต

ประชาชนส่วนใหญ่ มีทักษะเกี่ยวกับเรื่องวิถีชีวิตตามหลักชีวจิต ในเชิงบวก จำนวนร้อยละ 52.5 รองลงมาได้แก่ ทักษะในเชิงเป็นกลาง จำนวนร้อยละ 42.7 และมีทักษะดีในเชิงบวกอย่างมาก ร้อยละ 4 และมีทักษะดีในเชิงลบเพียงเล็กน้อย จำนวนร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

1.5 พฤติกรรมการยอมรับในเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวจิต

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการยอมรับในเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวจิตอยู่ในระดับ ปานกลางค่อนข้างยอมรับน้อย คิดเป็นจำนวนร้อยละ 52.0 รองลงมา มีจำนวนร้อยละ 32.3 และมีการยอมรับจำนวนมาก มีจำนวนร้อยละ 8.7 ส่วนการยอมรับน้อยที่สุด ร้อยละ 6.2 และมีพฤติกรรมการยอมรับในระดับ มากที่สุด ร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

2.1 สมมติฐานข้อที่ 1 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวจิต ผลการวิจัย พบว่า

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับ ความรู้เรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวจิตเพียงบางส่วน กล่าวคือ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กับ ความรู้ จากสื่อเฉพาะกิจเป็นส่วนใหญ่จาก หนังสือของ ดร.สาทิส อินทรกำแหง และ วารสารเกี่ยวกับเรื่องชีวจิต สำหรับพฤติกรรมการเปิดรับ สื่อมวลชน และเปิดรับ สื่อบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญ

2.2 สมมติฐานข้อที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวจิต ผลการวิจัย พบว่า

พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับ ทักษะคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต เพียงบางส่วน กล่าวคือ พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กับ ทักษะคิด จากสื่อมวลชนประเภท โทรทัศน์ และ นิตยสาร และสื่อบุคคลจาก บุคคลในครอบครัว (บิดา มารดา สามี ภรรยา และญาติพี่น้อง) และจากสื่อเฉพาะกิจได้แก่ หนังสือของ ดร.สาทิส อินทรกำแหง และวารสารเกี่ยวกับชีวิต

2.3 สมมติฐานข้อที่ 3 พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ทั้งจาก สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ทุกประเภท ยกเว้น สื่อเฉพาะกิจประเภท การจัดกิจกรรมร่วมกับสถานีวิทยุกรีนเวฟ (106.5 FM)

2.4 สมมติฐานข้อที่ 4 ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตแตกต่างกัน ผลการทดสอบพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วน กล่าวคือ

2.4.1 เพศ

พฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตในประชาชนที่มี เพศต่างกัน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน คือ ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต แตกต่างกันโดยประชาชนที่เป็น เพศหญิงมีพฤติกรรมกรยอมรับเรื่องชีวิต มากกว่า ประชาชนที่เป็นเพศชาย

2.4.2 อายุ

พฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตในประชาชนที่มี อายุต่างกัน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน นั่นคือ กลุ่มที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมกรยอมรับเกี่ยวกับชีวิตมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มที่มีอายุ 41 – 50 ปี

2.4.3 สถานภาพสมรส

พฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตในประชาชนที่มี สถานภาพการสมรสต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ประชาชนที่มีสถานะภาพสมรสต่างกัน มีพฤติกรรมกรยอมรับเกี่ยวกับชีวิตแตกต่างกัน โดยมีกลุ่มที่มีสถานภาพแยกกัน อยู่มีพฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต มากที่สุด ส่วนกลุ่มที่มีสถานภาพสมรส (แต่งงาน) คือกลุ่มที่มีพฤติกรรมกรยอมรับเรื่องชีวิต รองลงมา ตามลำดับ

2.4.4 ระดับการศึกษา

พฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตในประชาชนที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน ไม่มีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการยอมรับเรื่องชีวิต ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

2.4.5 อาชีพ

พฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตในประชาชน ที่มี อาชีพต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการยอมรับเรื่องชีวิต ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

2.4.6 รายได้

พฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตในประชาชนที่มี รายได้ต่างกันของ ประชาชนที่ทำการศึกษานี้ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการยอมรับเรื่องชีวิต ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

2.5 สมมติฐานข้อที่ 5 พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อ อธิบาย พฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ได้มากกว่า ความรู้ ทักษะ และลักษณะทางประชากร

ผลการวิเคราะห์พบว่าคุณพบว่า มีตัวแปรที่สามารถอธิบาย ความแปรปรวนของคะแนน พฤติกรรมกรยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 9 ตัวแปร โดยมีความสำคัญตามระดับความสำคัญ คือ

1. การเปิดรับสื่อจากหนังสือของ ดร.สาทิส อินทรกำแหง
2. การเปิดรับสื่อวีดีโอเกี่ยวกับข่าวสารทางชีวิต
3. การเปิดรับสื่อบุคคลจากเพื่อนฝูง
4. การเปิดรับสื่อบุคคลจากครอบครัว (บิดา มารดา สามี ภรรยา และญาติพี่น้อง)
5. การเปิดรับสื่อเฉพาะกิจจากสื่อแผ่นพับ
6. สถานะภาพการสมรสโสด
7. รายได้
8. การเปิดรับสื่อทั่วไปจากสื่อหนังสือพิมพ์
9. เพศ

อภิปรายผลการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 “พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต”

จากการวิจัยพบว่า การเปิดรับสารเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 1) (ตามตารางที่ 16) มีเพียงสื่อเฉพาะกิจ 2 สื่อ คือ วารสารเกี่ยวกับชีวิต และหนังสือของ ดร.สาทิส อินทรกำแหง ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก แต่เป็นความสัมพันธ์ที่น้อยมากกับความรู้เกี่ยวกับชีวิต แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอาดัมส์ (ADAMS, 1971) ที่กล่าวไว้ว่า การใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นการให้ความรู้และข่าวสารที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่าง เป็นการใช้สื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพในการรณรงค์เผยแพร่ประดิษฐ์กรรมแปลกใหม่ ทั้งนี้ สาเหตุที่ทำให้พฤติกรรมกาเปิดรับสารไม่สัมพันธ์กับความรู้ เนื่องมาจากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมกาเปิดรับสารเกี่ยวกับชีวิตมีปริมาณอยู่ที่ระดับต่ำถึงต่ำมาก อีกทั้งยังมีการเผยแพร่ผ่านสื่อหลายประเภท (ตามตารางที่ 10 - 12) ดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่อาจจะทำให้มีการเปิดรับสารในปริมาณที่สูง แต่ขาดความสนใจ ทำให้ไม่ก่อให้เกิดความรู้มากเท่าที่ควร เพราะขาดความสนใจที่จะทำความเข้าใจในเนื้อหาเพื่อให้เกิดความรู้ นอกจากนี้ จากผลการวิจัยพบว่า ความรู้ หรือความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทสื่อโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 30.2 (ตามตารางที่ 10) ในขณะที่เนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตมีการเผยแพร่ผ่านสื่อหลายประเภท แต่จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับข่าวสารหรือเข้าร่วมกิจกรรมในระดับต่ำ - ต่ำมาก (ตามตารางที่ 10 - 12) จึงทำให้ผลการวิจัยออกมาว่า พฤติกรรมกาเปิดรับสารไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญาญ ปัญจวงค์ (2540) : การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมของชาวบ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อ.เมือง จ.นราธิวาส และงานวิจัยของ สาวิตรี สุตรา (2539) ที่ศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมกาออมของชาวนบพ ในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า สื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต และแนวคิดของสื่อมวลชน (อ้างในประมะ สติเวทิน 2533) ที่สรุปไว้ว่า “สื่อมวลชนไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อประชาชน แต่เป็นเพียงผู้สนับสนุนความคิดเห็น ทักษะคิด หรือทำที่ดั้งเดิมเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสื่อมวลชนเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว” ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงระดับความรู้จึงไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน แต่จะเกิดเพราะผู้รับสารมีความสนใจที่จะแสวงหาความรู้หรือข่าวสารนั้น ๆ อยู่แล้ว

สมมติฐานข้อที่ 2 “พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต”

จากการวิจัยพบว่า มีพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตบางประเภทเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องชีวิต โดยความสัมพันธ์ที่กล่าวถึงเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งหมดกล่าวคือ

1. **สื่อมวลชน** มีเพียงพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์ และนิตยสารเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงทิพย์ วรพันธ์ (อ้างในดามินทร์ กิจนิษฐ์ 2540) เรื่องกลยุทธ์การใช้สื่อการปลูกฝังโภชนศึกษาในสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ หรือสื่อบุคคล พบว่า สตรีที่เปิดรับข่าวสารด้านโภชนศึกษาจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ มีทัศนคติดีกว่าสตรีที่ไม่เปิดรับสื่อดังกล่าวและงานวิจัยของต้องฤดี ปุณณกันต์ 2533 ศึกษาเรื่องการเปิดรับการสื่อสารกับการพัฒนาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของประชาชน ตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การเปิดรับการสื่อสารจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชน ทั้งนี้ ลักษณะการนำเสนอของสื่อโทรทัศน์ นิตยสาร จะมีความโดดเด่นในด้านภาพที่มีความสวยงามสะดุดตา มีลีลาในการนำเสนอได้หลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ที่มีลักษณะเด่น คือ มีทั้งภาพและเสียงซึ่งมีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจให้มื่ออารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามได้โดยง่าย

แต่ความสัมพันธ์ที่พบเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเลือกรับของประชาชน ดังที่ แม็คคอมบส์ และแบ็คเคอร์ (MC COMBS. AND BACKER, 1979) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบด้านสังคมและสภาพแวดล้อม เช่น การศึกษา และสภาพทางสังคม เป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่ผลักดันให้บุคคลเลือกรับข่าวสารแตกต่างกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ โรเจอร์ส และชูเม็คเกอร์ (ROGERS AND SHOEMAKER, 1971) ที่กล่าวไว้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงปรารถนา และ โจเซฟที แคลปเปอร์ (JOSEPH T. CLAPPER, 1968) กล่าวไว้อีกว่า อิทธิพลของการสื่อสารมวลชนต่อบุคคลในสังคมเป็นเพียงแรงเสริมหรือผู้สนับสนุนในกระบวนการโน้มน้าวใจต่อความคิดเห็นหรือทัศนคติที่มีอยู่แล้ว การที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้จึงต้องอาศัยปัจจัยอื่น ไปช่วยสนับสนุนด้วย

2. **สื่อบุคคล** ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต จากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับชีวิต (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2) โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งหมายความว่า บุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลมากจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการใช้สื่อบุคคลที่มีลักษณะเป็นการพูดจาแนะนำพูดคุยกันมากกว่า ซึ่งเป็นรูปที่อาจก่อให้เกิดการต่อต้านได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีผู้นำผู้ที่มีความรู้ศักยภาพที่น่าเชื่อถือและมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมจริง จึงทำให้ประชาชนเกิดคล้อยตาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โรเจอร์ส และชูเม็กเกอร์ (ROGERS AND SHOEMAKER, 1971) ที่กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เช่นเดียวกับ แคทซ์ และลาซาร์สเฟลด์ (KATS AND LAZARSELD, 1955) ที่กล่าวว่า รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารแบบเผชิญหน้า มีอิทธิพลทำให้ผู้รับสารเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับที่จะร่วมมือในการปฏิบัติมากที่สุด อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณีย์ โรจนโอฬารรัตน์ (2539) ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของสื่อและปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการดื่มไวน์ของผู้บริหารในองค์กรธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับไวน์จากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการดื่มไวน์ของผู้บริโภค เนื่องจากในสังคมปัจจุบันนี้ สภาพการพบปะสังสรรค์ติดต่อสื่อสารนั้น จะพบเจอใช้การติดต่อกับบุคคลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะสอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้

3. **สื่อเฉพาะกิจ** ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตของกลุ่มตัวอย่างจากสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องชีวิต (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดทำสื่อเฉพาะกิจนั้นมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ ทำให้ข่าวสารสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทั่วถึงมากกว่าสื่อมวลชนทั่วไป และประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรพันธ์ บูรณะโสภณ (2538) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่าสื่อเฉพาะกิจประเภทการจัดนิทรรศการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อัดัมส์ (ADAMS, 1971) กล่าวถึงความสำคัญของสื่อเฉพาะกิจไว้ว่า “สื่อเฉพาะกิจจัดว่ามีความสำคัญต่อการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพราะสื่อเฉพาะกิจจัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะการใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นการให้ความรู้ และข่าวสารที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่าง มีกลุ่มเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน ในการศึกษาเรื่องดังกล่าวพบว่า มีการใช้วารสารเกี่ยวกับชีวิตและหนังสือของ ดร.สาทิต อินทรกำแหง ซึ่งเป็นสื่อที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อเรื่องชีวิตอย่างมีนัยสำคัญ และมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก

ก็แสดงว่าเป็นการใช้สื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพในการรณรงค์เผยแพร่ประดิษฐ์กรรมแปลก ๆ และทันสมัยในสังคมนั้น ๆ

สมมติฐานที่ 3 “พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกายอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต”

ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต จากสื่อทุกประเภท ยกเว้นการจัดกิจกรรมร่วมกับสถานีวิทยุกรีนเวฟ (106.5 FM) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกายอมรับเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

โดยความสัมพันธ์ที่พบนั้นเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ ประชาชนที่เปิดรับข่าวสารเรื่องวิถีชีวิตตามหลักชีวิตในปริมาณมากจะมีพฤติกรรมกายอมรับเกี่ยวกับเรื่องชีวิตมากตามไปด้วย (เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3) (ตารางที่ 18) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนได้เล็งเห็นว่าข่าวสารที่ได้มานั้นมีประโยชน์จึงได้นำไปทดลองปฏิบัติเมื่อผลการทดลองประสบความสำเร็จจึงเกิดการยอมรับปฏิบัติตามอย่างจริงจังและโดยธรรมชาติ กลุ่มตัวอย่างนั้นเมื่อเกิดความเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็จะมีใจโน้มเอียงไปทางบวกในเรื่องอื่น ๆ ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงทิพย์ วรพันธ์ (อ้างใน ดานินทร์ กิจนิจิ : 2540) ทำการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การใช้สื่อการปลูกฝังโภชนาศึกษา จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ มีทัศนคติดีกว่าสตรีที่ไม่เปิดรับสื่อดังกล่าว และงานวิจัยของ ต้องฤดี ปุณณกันต์ (2533) ทำการศึกษาเรื่องกาเปิดรับกาสื่อสาร กับการพัฒนาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของประชาชนตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การเปิดรับกาสื่อสารจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชน

จากผลการวิจัยทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการนำข่าว เกี่ยวกับเรื่องวิถีชีวิตตามหลักชีวิตไปเผยแพร่ ให้แก่ประชาชนได้รับทราบ และก่อให้เกิดทัศนคติ ที่อาจส่งผลให้เกิดกาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในอนาคตได้ ซึ่งถือว่าทัศนคติ เป็นตัวแปรหลัก และถ้ามองถึงความสัมพันธ์ของตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ตามทฤษฎี KAP ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ขึ้นอยู่กับความรู้ ถ้ามีความรู้ความเข้าใจดีทัศนคติก็จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ดังนั้น การที่จะมีการยอมรับ หรือปฏิเสธสิ่งใด ต้องพยายามเปลี่ยนทัศนคติก่อน โดยการให้ความรู้ อย่งไรก็ตาม ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ไม่จำเป็นที่จะต้องสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเสมอไป

ลักษณะเช่นนี้ โรเจอร์ส (ROGERS, 1971 : 288-289) เรียกว่า ช่องว่างของความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ หรือ KAP-GAP กล่าวคือ เมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้ และทักษะในทางบวกต่อสิ่งที่เผยแพร่แล้วนั้น แต่ในขั้นยอมรับปฏิบัติอาจมีผลในทางตรงข้ามได้ ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีความรู้ ทักษะเช่นไร จะแสดงพฤติกรรมไปตามความรู้ และทักษะที่มีอยู่นั้น ซึ่งในลักษณะความสัมพันธ์เช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นเสมอไปในทุกกรณี ซึ่งโรเจอร์ส (ROGERS, 1971) ก็ได้แนะนำว่าควรใช้สื่อบุคคลเข้าไปติดต่อกับสมาชิกในสังคมเพื่อโน้มน้าวใจให้สมาชิกเกิดการยอมรับปฏิบัติอีกต่อหนึ่ง จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตในระดับปานกลาง มีทัศนคติในเชิงบวก ในขณะที่มีพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตอยู่ในระดับต่ำซึ่งอาจต้องใช้เวลามากกว่าที่ประชาชนจะมีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการยอมรับเรื่องชีวิตดังกล่าว เพราะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีความเคยชิน ปฏิบัติสืบเนื่องมายาวนาน การเปลี่ยนแปลงจะทำได้ยาก และพฤติกรรมที่ปฏิบัติอย่างผิด ๆ มาตลอดเป็นเครื่องแสดงอย่างชัดเจนว่า ประชาชนยังขาดความรู้ในเรื่องวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ยังพบว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ โรเซนเบิร์ก และ โฮปแลนด์ (ROSENBERG AND HORLAND, 1950) (อ้างใน สาวิตรี สุตรา, 2539 : 27) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมนี้เป็นไปได้ค่อนข้างยาก แต่หากผู้ส่งสารสามารถทำให้ผู้รับสารเปลี่ยนแปลงความรู้ หรือการรับรู้ได้ การเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นพื้นฐานให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในภายหน้าได้ เมื่อรับสารที่โน้มน้าวใจต่อไปได้ ทั้งนี้ จากการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต เป็นการศึกษาเรื่องการสื่อสารในทางสาธารณสุข ซึ่งมีอยู่หลายระดับด้วยกัน ทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกับกลุ่ม และการสื่อสารกับมวลชน และอาจพิจารณาได้ ตามทฤษฎีการสื่อสารแบบหลายขั้นตอน (MULTI-STEP FLOW THEORY) กล่าวคือ การสื่อสารด้านสุขภาพจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นในช่องทางเดียว แต่มีเครือข่ายทางสังคมหลาย เครือข่ายทั้งมีอิทธิพลต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้รับสาร ผู้รับสารสามารถรับสารได้หลายแหล่งไม่ว่าจะเป็นจากสื่อมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล สื่อเฉพาะกิจ หรือแม้กระทั่งสื่อ INTERNET ในปัจจุบันที่นับวันจะยังมีอิทธิพลมากขึ้น

นอกจากนี้ ทฤษฎีความรู้ ทักษะ พฤติกรรม สามารถใช้วัดความสำเร็จในการพัฒนาประชาชนดังที่กล่าวมาแล้ว ทฤษฎียังเป็นทฤษฎีที่ใกล้เคียงกับการเผยแพร่ข่าวสาร โดยมีส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีนักวิชาการหลายท่านที่มักเห็นว่าทฤษฎีทั้ง 2 เป็นทฤษฎีเดียวกัน เนื่องจากเป็นส่วนเสริมกันเพราะการเผยแพร่ข่าวสาร สามารถเป็นตัวแปรต้นในขณะที่ความรู้ ทักษะ

พฤติกรรมเป็นตัวแปรตาม กล่าวคือ การเผยแพร่ข่าวสารเป็นกลไกของการยอมรับสาร (นวัตกรรม) ของผู้รับสารเมื่อรับสาร แล้วจะเกิดผลกระทบอย่างไรด้วยเหตุนี้ ความรู้ ทักษะคติ พฤติกรรม จึงเป็นผลที่สามารถวัดได้จากการเผยแพร่ข่าวสาร (สุรพงษ์ โสชนะเสถียร, 2533)

สมมติฐานที่ 4 “ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตแตกต่างกัน”

จากการวิจัยพบว่า

1. **เพศ** ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่องเพศ ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4) (ตามตารางที่ 19) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตแตกต่างกันโดยประชาชนที่เป็นเพศหญิง มีพฤติกรรมการยอมรับเรื่องดังกล่าว มากกว่า ประชาชนที่เป็นเพศชาย

2. **อายุ** ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่องอายุของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4) (ตารางที่ 20) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต แตกต่างกันโดยประชาชน ที่มีอายุ 61 ปี ขึ้นไปมีพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มที่มีอายุ 41-50 ปี

3. **สถานภาพการสมรส** ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่องสถานภาพทางการสมรสของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานครที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4) (ตารางที่ 21) ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตแตกต่างกัน โดยมีกลุ่มแยกกันอยู่ มีการยอมรับเรื่องชีวิตมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีสถานภาพสมรส

4. **ระดับการศึกษา** ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่องระดับการศึกษาระดับสูงสุดของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานครที่ต่างกัน การยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ก็ไม่แตกต่างกัน เรียกว่าไม่มี ความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4) (ตารางที่ 22)

5. อาชีพ ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่องอาชีพของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ต่างกัน พฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ของประชาชนไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4) (ตารางที่ 23)

6. รายได้ ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่อง รายได้ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ต่างกัน พฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตของกลุ่มประชาชนที่ทำการศึกษานี้ ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4) (ตารางที่ 24)

จากผลการวิจัยทั้งหมดพบว่า ลักษณะทางประชากรของประชาชนด้าน เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ที่เกิดขึ้นจะแปรผันไปตามความแตกต่าง ของลักษณะทางประชากร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ของ เมลวิน แอล เดอเฟลอร์ (DEFLUER, 1966) ซึ่งกล่าวว่า ปัจจัยเกี่ยวกับด้านบุคคลถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมากทางการสื่อสาร การตัดสินใจเลือกรับข่าวสารอาจมีสาเหตุมาจากที่บุคคลนั้น ๆ มีสิ่งสะสมอยู่ในตัวของบุคคลมาตั้งแต่เกิด (PREDISPOSITION) แตกต่างกัน ดังที่ได้อธิบายไว้ในเบื้องต้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณีย์ โรจนโอฬารรัตน์ (2539) ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของสื่อและปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการดื่มไวน์ของผู้บริหารในองค์กรธุรกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมได้แก่ อายุ รายได้ ตำแหน่ง และสถานภาพการสมรสที่แตกต่างกัน จะมีการยอมรับการดื่มไวน์แตกต่างกัน และงานวิจัยของ ดานินทร์ กิจนิจิ (2540) ทำการศึกษาเรื่อง การเปิดรับสาร ความรู้ ทักษะคิด และการอนุรักษ์พลังงานในโครงการรวมพลังหารสองของประชาชน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ แตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานแตกต่างกัน งานวิจัยของ พนม สิทธิ สอนประจักษ์ (2538) ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการสื่อสารกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าจากร้านสะดวกซื้อในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ในเรื่องรายได้ ระดับการศึกษา อายุ อาชีพ และสถานภาพทางครอบครัวที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่แตกต่างกันด้วย งานวิจัยของ ธนินทร์ ติรณานนท์ (2539) ทำการศึกษาเรื่อง ไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ : ศึกษากรณีผลของการสื่อสารต่อการบริโภคสินค้าและบริการของคนไทย ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางประชากรในเรื่องอายุ มีความสัมพันธ์กับการบริโภคสินค้าและบริการ และงานวิจัยของ ณัฐนันท์ เฉลิมวงศาเวช (2535) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ การอาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียมของชาวกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการยอมรับคอนโดมิเนียมในระดับราคาที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 “พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อ อธิบายพฤติกรรมกายอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ได้มากกว่า ความรู้ ทักษะคติ และลักษณะทางประชากร”

จากการทดสอบสมมติฐาน โดยการทำความเข้าใจสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคติ ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ และการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์หาค่าคุณ มีตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมกายอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 9 ตัวแปร โดยมีความสำคัญตามระดับความสำคัญ คือ

1. การเปิดรับสื่อหนังสือของ ดร.สาทิส อินทรกำแหง
2. การเปิดรับสื่อวีดีโอเกี่ยวกับข่าวสารทางชีวิต
3. การเปิดรับสื่อบุคคล เพื่อนฝูง
4. การเปิดรับสื่อบุคคลจากครอบครัว (บิดา มารดา สามี ภรรยา ญาติพี่น้อง)
5. การเปิดรับสื่อเฉพาะกิจจากสื่อแผ่นพับ
6. สถานภาพการสมรส โสด
7. รายได้
8. การเปิดรับสื่อทั่วไปจากสื่อหนังสือพิมพ์
9. เพศ

ซึ่งจากการทดสอบ สมมติฐานเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 (ตารางที่ 25) เมื่อพิจารณาแยกสื่อแต่ละประเภท ปริมาณการเปิดรับสื่อเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต จากสื่อบุคคลเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โรเจอร์ส (ROGERS, 1973) ที่กล่าวว่า “สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแปลงความรู้ ซึ่งหมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น มีประสิทธิภาพ มากกว่า เมื่อวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือพฤติกรรม”

แคทซ์ และ ลาซาร์สเฟลด์ (KATS AND LAZARSFELD, 1955) กล่าวว่า “การสื่อสารระหว่างบุคคล มีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด ฉะนั้น สื่อบุคคล จึงมีความสำคัญมากกว่าสื่อมวลชนในชั้นจิตใจ ส่วนสื่อมวลชนจะมีความสำคัญมากกว่าใน ชั้นของการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสพสุข ดีอินทร์ (2531) ที่พบว่า “การจงใจของกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ครู คณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการชุมชน เจ้าหน้าที่จากโครงการสารภีเจ้าหน้าที่เกษตรและพัฒนากร” มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสื่อบุคคลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การเปิดรับสื่อจาก บุคคล เพื่อนฝูง และการรับ จากบุคคลในครอบครัว (สามี ภรรยา บิดา มารดา ญาติพี่น้อง) ซึ่งเป็นผลให้สื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีผลต่อการยอมรับ หรือไม่ยอมรับเรื่องเกี่ยวกับชีวิต นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบอีกว่าลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ รายได้ และสถานภาพทางการสมรส เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลในการอธิบาย การยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ร่วมกับ สื่อมวลชนและสื่อบุคคล รวมถึงสื่อเฉพาะกิจ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคมของ เดอ เฟลอร์ (DE FLEUR, 1970) ที่กล่าวว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในกลุ่ม แบบไม่เป็นทางการ มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร” และนักสังคมวิทยาชนบทเชื่อว่า “เครือข่ายของชาวนามีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ และชาวชนบทมีความผูกพันทางสังคมอย่างแน่นแฟ้นกับเพื่อนบ้าน ผู้นำความคิดเห็นในสังคมจะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ข่าวสาร และการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมของบุคคลในสังคมนั้น” และทฤษฎีการสื่อสารแบบหลายขั้นตอนของแคทซ์ และลาซาร์สเฟลด์ (KATZ AND LARARSFELD, 1955) ที่กล่าวว่า ข่าวสารส่วนใหญ่ที่เผยแพร่ จากสื่อมวลชน ไปยังกลุ่มประชาชนเป้าหมายนั้น มักจะผ่านผู้นำหรือผู้ที่เข้าถึงสื่อได้มากเสียก่อนแล้ว บุคคลเหล่านี้จะนำเอาข่าวสารข้อมูลที่ได้รับไปเผยแพร่แก่เป้าหมายคนอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งในการถ่ายทอดข่าวสารแต่ละครั้ง ผู้ถ่ายทอดมักจะสอดแทรก ทัศนคติ หรือความคิดเห็นของตนเองไป ทำให้ผู้รับสารคนท้าย ๆ ได้รับข่าวสารทัศนคติ ของผู้สนทนาแทรกมาด้วย ซึ่งมีผลไม่น้อย ที่จะทำให้ผู้รับสารคล้อยตาม จากสมมติฐาน จะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ร้อยตำรวจเอกหญิง ชลดา ทองสุกนอก (2540) ทำการศึกษาเรื่อง การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนจากนิตยสารอินเทอร์เน็ต และสื่อบุคคลจากผู้สัมมนา และผู้เข้าร่วมสัมมนา พนักงานในที่ทำงาน และความตระหนักต่อการอนุรักษ์พลังงานเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในการทำนายเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานในเชิงบวก

ข้อเสนอแนะโดยทั่วไป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิต ของประชาชนในกรุงเทพมหานครจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจแต่ละประเภทมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิต กล่าวคือการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องดังกล่าว โดยผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ในปริมาณหนึ่งนั้นก็สามารถเข้าถึงประชาชนในระดับหนึ่งเท่านั้น แต่จะไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริงได้ เนื่องจากคุณสมบัติของสื่อแต่ละประเภทจะเหมาะสมกับข่าวสารในแต่ละเรื่อง และแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีทัศนคติดั้งเดิม หรือทัศนคติ ณ ปัจจุบันในเชิงบวกและมีพฤติกรรมการยอมรับในระดับปานกลาง นั้นหมายความว่า การเลือกใช้สื่อเฉพาะกิจหรือการรณรงค์วางแผนการใช้สื่อบุคคลกระตุ้นให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้น ก็จะสามารถเพิ่มปริมาณกลุ่มประชาชนที่ยอมรับและมีทัศนคติในเชิงบวกเพิ่มมากขึ้นได้

ดังนั้นทางชมรมชีวิตจิต เจ้าหน้าที่บุคคล หรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องชีวิตจิตอีกทั้งหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข ควรมีการประสานงานกัน ในการวางแผนการเผยแพร่ข่าวสารหรือประชาสัมพันธ์ ในเรื่องวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตในปริมาณ และเนื้อหาที่เหมาะสม โดยชี้ชัดข่าวสารที่ถูกต้องและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องรวมถึงประโยชน์ที่สามารถขยายผลงาน และความรู้ อีกทั้งเน้นข้อพิสูจน์ ที่บ่งชัดเป็นวงกว้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและวงการต่างๆ อาทิ เช่น วงการแพทย์ สาธารณสุข อื่นๆ อีกจำนวนมากต่อไป

2. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า สื่อที่มีความสัมพันธ์กับ ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิตคือ (1). วารสารเกี่ยวกับชีวิตจิต (2). หนังสือของ ดร.สาทิส อินทรกำแหง และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญนั้น หมายความว่า สื่อที่เหมาะสมกับการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องชีวิตจิตควรจะเป็นสื่อเฉพาะกิจทั้ง 2 ชนิดข้างต้นเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้บรรลุผลสำเร็จ

ส่วนสื่อที่มีความสัมพันธ์กับ ทักษะคติเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิต มีดังนี้ สื่อมวลชนได้แก่ โทรทัศน์ และนิตยสาร สื่อบุคคลในครอบครัว (บิดา,มารดา,สามี,ภรรยา,ญาติพี่น้อง) และสื่อเฉพาะกิจได้แก่ (1).วารสารเกี่ยวกับชีวิตจิต (2).หนังสือของ ดร.สาทิส อินทรกำแหง โดยพบว่าเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญ นั้นหมายความว่า สื่อที่จะสร้างทัศนคติให้เกิดขึ้นกับกลุ่มประชาชนเป้าหมายได้อย่างประสบผลสำเร็จ ในการเผยแพร่เรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตจิต นอกจากสื่อเฉพาะกิจซึ่งมีความสัมพันธ์ กับความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแล้ว ในระดับการสร้างทัศนคติควรจะมีหรือกระตุ้นด้วยสื่อบุคคลและสื่อมวลชนตามลำดับ

จากผลการวิจัยพบว่าสื่อที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตได้แก่สื่อทุกประเภทคือสื่อมวลชน, สื่อบุคคลหรือสื่อเฉพาะกิจ(ตามตารางที่ 18) ยกเว้นสื่อการจัดกิจกรรมร่วมกับสถานีวิทยุกรีนเวฟ(FM 106.5MHz) โดยพบว่าเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญนั้นหมายถึงว่าการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตเพื่อให้เกิดการยอมรับในปริมาณมากควรที่จะวางแผนการใช้สื่อให้เหมาะสมและครบทั้งสื่อมวลชน, สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ

ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่า การจะดำเนินงานเผยแพร่ข่าวสารดังกล่าวต้องมีการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ทั้งความรู้, ทักษะคิด, และการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตอย่างมีการเชื่อมโยงกัน โดยมองในแง่ของสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องดังกล่าวในขั้นของการให้ความรู้ ควรจะใช้สื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจอีกทั้งในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติควรจะโน้มน้าวโดยการใช้สื่อบุคคลเพื่อให้ผู้รับข่าวสารเกิดพฤติกรรมการยอมรับหรืออีกนัยหนึ่งคือให้กลุ่มประชาชนเกิดพฤติกรรมปฏิบัติตามเมื่อถึงเห็นถึงประโยชน์ที่ชัดเจนมากขึ้น

3. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีอิทธิพลและอธิบาย พฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิต ความรู้ ทักษะคิดและลักษณะทางประชากรดังนี้คือ ตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีเพียง 9 ตัวแปร (จากตารางที่ 25) โดยใน 9 ตัวแปรจะเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ 6 ตัวแปรและเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในเชิงบวก(แปรตามกัน) โดยเรียงลำดับตามระดับความสำคัญได้แก่(1).การเปิดรับสื่อหนังสือของ ดร.สาธิต อินทรกำแหง (2).การเปิดรับสื่อวิดีโอเกี่ยวกับข่าวสารทางชีวิต (3).การเปิดรับสื่อบุคคลจากเพื่อนฝูง (4).การเปิดรับสื่อบุคคลจากครอบครัว(บิดา,มารดา,สามี,ภรรยา,ญาติพี่น้อง) (5).การเปิดรับสื่อเฉพาะจากสื่อแผ่นพับ (6).การเปิดรับสื่อจากหนังสือพิมพ์

จากผลการวิจัยพบว่า สื่อที่มีอิทธิพลโดยมองในแง่ของประสิทธิภาพของสื่อโดยรวมจากความสัมพันธ์และความแปรปรวนที่จะอธิบายพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตอีกทั้งเสริมสร้างประสิทธิภาพสูงสุดในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องดังกล่าวควรที่จะเลือกใช้สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจเป็นหลักโดยผู้วิจัยพิจารณาจากผลการทดสอบสมมติฐาน (จากตารางที่ 16,17,18 และตารางที่ 25) โดยผู้วิจัยเห็นว่าถ้าจะเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตไปยังประชาชนนั้น โดยผ่านสื่อบุคคลได้แก่ บุคคลในครอบครัวและ สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ หนังสือของดร.สาธิต อินทรกำแหง และวารสารเกี่ยวกับชีวิต เพื่อเป็นการพัฒนาการวางแผนการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์หรือณรงค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทั้งผู้ส่งข่าวสารและประชาชนผู้รับข่าวสาร

4.จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ทางผู้เกี่ยวข้องกับกระทรวงสาธารณสุข หรือ ชมรมชีวิต ควรจัดให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น โดยสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัย ไปปรับใช้เป็นกลยุทธ์ในการวางแผนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารได้หลายประการ จากภาพรวมของผลการวิจัยในส่วนของทัศนคติและการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตนั้น พบว่าประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีทัศนคติในเชิงบวก แต่มีการยอมรับในระดับที่ต่ำอยู่ ควรใช้จุดแข็งในเรื่องทัศนคติเปิดเกมรุกเข้าไปทำการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจัดถึงประโยชน์ที่แท้จริงในการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตให้กับประชาชนให้มากขึ้นและทำอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชนให้มีการยอมรับมากขึ้น เพราะทัศนคติของประชาชนอยู่ในเชิงบวกการให้ความรู้เพิ่มเติม ซึ่งจากการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลางสามารถเปลี่ยนแปลงความรู้ และทัศนคติให้เกิดพฤติกรรมยอมรับได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาประชาชนเฉพาะเขตกรุงเทพมหานครเพียงแห่งเดียว ซึ่งเป็นการวิจัยในวงจำกัด และใช้อ้างอิงได้เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น จึงควรจะมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันในจังหวัดและพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เพื่อจะได้นำผลมาเปรียบเทียบกัน
2. การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาถึงเนื้อหาข่าวสารที่ปรากฏผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจว่ามีลักษณะที่จะให้ความรู้และการจูงใจได้มากน้อยเพียงใด จึงควรมีการศึกษาถึงเนื้อหาของสารเพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเรื่องดังกล่าวนี้ในตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม อาทิ เช่น ตัวแปรทางด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านอื่น ๆ เพราะประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้น่าจะมีผลต่อพฤติกรรมยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีวิตด้วย
4. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะผู้รับสาร หรือในฐานะผู้บริโภคเท่านั้น มิได้ศึกษาไปถึงผู้ส่งสาร หรือในฐานะเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งหากมีการศึกษาเรื่องเดียวกันนี้อีกในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการกำหนดแนวทางกลยุทธ์การสื่อสารจากผู้ส่งสารด้วยว่ามีปัจจัยใดบ้างในการกำหนดทิศทางการเผยแพร่ความรู้กับกลุ่มประชาชนอย่างไร